

УДК 332.334:635.07:339.137.2(477)

**СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК РЕГІОНУ:
ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ©**

О.В. БАЛАХОНОВА,
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки,
менеджменту та інформаційних
технологій,
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини "Україна"
(м. Київ),

К. ЛАГЛЕР,
керівник департаменту бізнес-
консультавання,
Targit GmbH Osterreich
(Відень, Австрія),

О.Г. ПІДВАЛЬНА,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного
менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розглянуто базові механізми активізації інвестиційної діяльності та визначено необхідність формування комплексу заходів щодо активізації інвестиційної активності як фактору забезпечення сталого економічного розвитку регіону. Наведено розуміння поняття "сталого економічного розвитку" та індикатори інвестиційної привабливості регіону з урахуванням світових методологій досліджень. Окремо виділено рівень конкурентоспроможності регіону як важливий індикатор виявлення привабливості суб'єкта економічної діяльності для інвестування, та досліджено його у світовій практиці методологій. Охарактеризовано завдання державної інвестиційної політики та інструменти їх реалізації. Представлено етапи дослідження інвестиційної привабливості регіону і графічна інтерпретація формування сталого економічного розвитку регіону з урахуванням інвестиційної складової. Запропоновано перелік першочергових заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату в країні для забезпечення сталого економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: сталий економічний розвиток, інвестиційна активність, інвестиційна політика, конкурентні переваги, регіон.

Рис.: 1. Літ.: 7.

Постановка проблеми. У сучасних умовах сталого економічного розвитку регіону інвестиційна активність є необхідним фактором зростання добробуту населення та конкурентоспроможності вітчизняної економіки в цілому.

© О.В. БАЛАХОНОВА, К. ЛАГЛЕР, О.Г. ПІДВАЛЬНА, 2018

Інвестиційну активність можна розглядати як функцію від інвестиційної привабливості регіону, яка, в свою чергу, залежить від безлічі параметрів, що характеризують процес економічного і соціального розвитку, екологічний стан території, рівень безробіття, ефективність використання ресурсів та ін.

Таким чином, сформовані умови висувають нові вимоги до розробки та реалізації програм, спрямованих на активізацію інвестиційної діяльності, яка виступає як фактор, що впливає на регіональний сталий економічний розвиток.

Питаннями розробки та реалізації інвестиційних підходів і, зокрема, механізмів активізації інвестиційної діяльності присвячено багато вітчизняних і зарубіжних праць. Однак більшість наукових розробок, що стосуються порівняльного аналізу регіонів, не беруть до уваги формування механізму залучення інвестицій з метою оптимізації сталого регіонального розвитку. Слабо вивченими залишаються і питання використання потенційними інвесторами комплексних заходів акумулювання інвестиційних ресурсів та їх розміщення з урахуванням регіональних особливостей, що й визначило актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних аспектів формування інвестиційної привабливості України займалися такі вчені: І.О. Бланк, М.Б. Дацишин [3], О.К. Малютін, М.В. Мельник, І. Олександренко, Я. Шестакова та ін. У роботах З.С. Варналія [4], З.В. Герасимчук [2], Т.Л. Желюка, Т.Л. Миронової, Д.М. Стеценка, В.М. Трегубчука [7] запропоновано деякі механізми формування сталого розвитку регіонів, що можливо використати для соціально-економічної системи загалом.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є обґрунтування необхідності переходу регіону на траєкторію сталого економічного розвитку на основі підвищення фактора інвестиційної активності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під поняттям “сталий економічний розвиток” маємо на увазі сукупність соціальних, економічних, політичних та інших взаємопов’язаних процесів, спрямованих на збільшення потенціалу регіону з метою задоволення потреб населення. Фактори, від яких залежить сталий економічний розвиток (фінансовий капітал, людський капітал, реальний капітал, природний капітал тощо) на основі процесів глобалізації і регіоналізації створюють конкуренцію між суб’єктами економічної діяльності. Такий процес взаємозалежний, оскільки з одного боку, ресурси, за рахунок яких забезпечується сталий економічний розвиток, в першу чергу, спрямовуються в найбільш привабливі конкурентоспроможні регіони як місця функціонування бізнесу, роботи і життя людей, а з іншого – привабливість регіону забезпечується саме за рахунок цих ресурсів. Інвестиції як ресурси, що забезпечують розвиток суб’єкта економічної діяльності, відіграють одну з визначальних ролей, тому, інвестуючи ресурси, інвестори беруть до уваги і думку авторитетних експертів. У більшості випадків дана інформація є публічною, а висновки формуються на підставі спеціальних методик, де регулюючим показником є індекс або рейтингова категорія, які дозволяють порівнювати суб’єкти економічної діяльності між собою [7].

Одним із індикаторів, який дозволяє робити висновки про привабливість суб’єкта економічної діяльності для інвестування є рівень конкурентоспроможності регіону. У світовій практиці існує безліч методологій розрахунку даного показника. Одними з популярних є методології Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum), Світового банку, Інституту розвитку менеджменту (Institute for

Management Development) в Швейцарії, Асоціації Роберта Хатчинса, Департаменту торгівлі і промисловості Великобританії. Аналіз даного досвіду свідчить про те, що оцінка конкурентоспроможності економіки формується з аналізу набору взаємодоповнюючих компонент, від яких, на думку авторів методик, залежить стале економічне зростання і рівень добробуту населення. Проведений аналіз націлений не тільки на виявлення конкретних суб'єктів економічної діяльності, що успішно конкурують на ринку, але й на визначення факторів, що формують конкурентоспроможність [1].

Таким чином, головним завданням державної інвестиційної політики є формування сприятливого середовища, що сприяє залученню і підвищенню ефективності та використання інвестиційних ресурсів в розвитку економіки і соціального середовища.

Інвестиційна політика повинна бути орієнтована на:

- визначення доцільних для кожного періоду часу обсягів інвестиції та їх структури: галузевої, відтворювальної, технологічної тощо;
- вибір пріоритетів;
- підвищення ефективності інвестицій.

Для досягнення зазначених цілей держава має сформувати сприятливі умови, що забезпечують відносну стійкість структурних перетворень і їх взаємодію в системі ринкових механізмів. При цьому необхідно адекватно відобразити ці економічні важелі ринкового механізму, які визначають функціонування і саморегулювання інвестиційної діяльності державного та приватного сектора економіки. Тоді така діяльність представлятиме процес прийняття рішення, що зменшує неоднорідність стану системи, що тим самим підвищує ефективність функціонування ринкових механізмів.

Як зазначається в [5], в умовах глобалізації міжнародних економічних відносин саме держава має в основному управляти інвестиційною політикою, особливо, звертаючи увагу на накопичені десятиліттями науково-технічні знання та практичні навички, здобутки у науковій та практичній діяльності, що вимагає повної державної підтримки у сфері інвестування, особливо в окремих регіонах.

Важливим для реалізації будь-якої пропозиції, в тому числі інвестиційного характеру, є необхідність підкріплювати її достовірною та оперативною інформацією. Практика свідчить, що одних тільки рейтингових і статистичних агентств у регіональному розрізі недостатньо. В даному випадку інформацію у регіоні необхідно концентрувати в одному місці, застосовуючи такий інструмент, як моніторинг. За таких обставин ситуація буде відстежуватися в міру виходу статистичної інформації, але статистики явно недостатньо, щоб зрозуміти, чому ті або інші регіони виявилися кризовими [6].

У даний час для розв'язання задачі комплексної оцінки інвестиційної привабливості регіону в умовах зростаючої глобалізації необхідно брати до уваги все більше число кількісних та якісних характеристик соціальної та економічної складових конкурентного потенціалу регіону. Так за сучасних темпів економічного зростання сьогодні потрібно враховувати такі фактори, як структурні зрушення економіки, гнучкість ринку праці, свобода переміщення на внутрішньому та регіональному ринках. Важливо знати рівень якості освітньої сфери та установ охорони систем, потенціал регіону в розробці і впровадженні сучасних технологій та

багато іншого. Оскільки офіційна статистика, як правило, не дасть значної частини необхідних даних, для оцінки інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків застосовуються експертні методи, що включають опитування представників бізнесу, влади, некомерційних організацій. Розроблена методика дослідження об'єктивно оцінює різні фактори інвестиційної привабливості регіону і включає наступні етапи:

- 1). Розробка та затвердження концепції дослідження:
 - розробка єдиної концепції угруповання аналізованих показників;
 - визначення переліку регіонів, аналіз інвестиційної привабливості, який буде здійснюватися в межах планованого дослідження, його обґрунтування [2, с. 306].
- 2). Збір та обробка кількісної статистичної інформації за регіонами:
 - визначення переліку необхідних показників на офіційному сайті статистики для їх угруповання;
 - збір і обробка даних офіційної статистики до вибраного списку показників.
- 3). Проведення експертної оцінки регіонів з точки зору інвестиційної привабливості за групою показників:
 - визначення переліку та відбір показників, формування відповідних питань для проведення експертного опитування;
 - розробка анкети для проведення опитування експертів з метою збору необхідної інформації, що відсутня в офіційних джерелах;
 - проведення додаткових опитувань експертів з метою визначення вагових коефіцієнтів (“коефіцієнтів значущості”) окремих якісних показників;
 - обробка даних, отриманих в результаті анкетування.
- 4). Проведення аналізу та визначення інтегрального рейтингу по кожному регіону:
 - розрахунок середньозважених агрегованих показників по кожній групі показників;
 - визначення інтегральних оцінок інвестиційної привабливості регіону на підставі обробки даних статистики і експертних даних;
 - визначення (експертним шляхом) вагомих коефіцієнтів (“коефіцієнтів значущості”) інтегральних оцінок інвестиційної привабливості регіону (за даними статистики та за експертними даними);
 - визначення інтегрального рейтингу по кожному регіону і їх порівняльний аналіз;
 - розробка єдиної концепції угруповання аналізованих показників.

Як при обробці статистичних, так і при обробці анкетних даних показники групуються відповідно до концепції ресурсних ринків, на яких в загальному конкурентному середовищі взаємодіють регіони [4].

Набір факторів, що впливають на прийняття рішення про інвестування, різняться в залежності від галузевого розташування інвестора, проте існують характеристики індикаторів інвестиційної привабливості регіону для всіх типів і груп інвесторів.

Проведений аналіз показав значущі для потенційного інвестора фактори конкурентоспроможності регіону порівняно з сусідніми регіонами для забезпечення його сталого розвитку (рис. 1).

До переліку першочергових заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату в країні, які, безумовно, мають на меті підвищення інвестиційної привабливості регіонів відносимо:

- розробка механізму зниження обов'язкових страхових внесків;
- розробка механізму розгляду скарг на дії чи бездіяльність державних органів, які містять звинувачення в корупції;

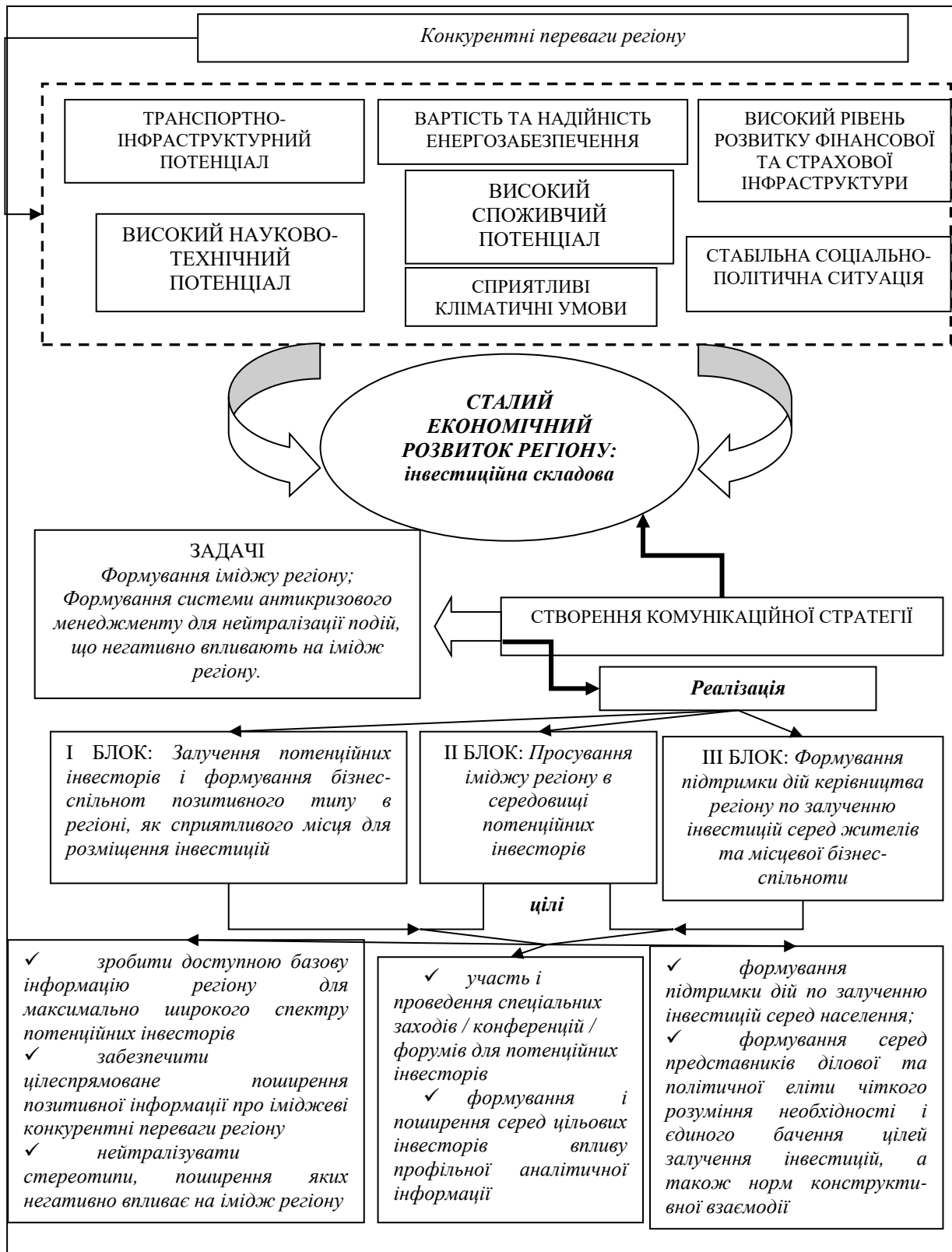

Рис.1. Сучасні імперативи сталого економічного розвитку регіону: інвестиційна складова

Джерело: Сформовано автором на основі [5, 6]

- введення в дію уповноважених інститутів, в завдання яких увійде надання сприяння компаніям в реалізації приватних інвестиційних проектів, перш за все, при взаємодії інвесторів з органами виконавчої влади;
- усунення надмірного впливу державних компаній на інвестиційний клімат за допомогою фіксації і оголошення графіку приватизації великих пакетів акцій на найближчі три роки;
- введення процедури попередньої публікації найбільшими державними компаніями інформації про плановані закупівлі, включаючи вартість відповідних лотів, а також інформацію про укладені контракти;
- забезпечення доступу акціонерам публічних компаній до інформації про діяльність цих компаній і про можливість впливу на їхню ефективність на рівні кращих світових стандартів за допомогою конкретизації норм законодавства про права акціонерів, зміни існуючої практики регулювання і нагляду в цій сфері, в яких зберігається державний контроль [3, с. 20];
- залучення прямих іноземних інвестицій вітчизняним фондом прямих інвестицій, їх співставлення поряд із зарубіжними фондами і великими компаніями;
- радикальне підвищення якості найбільш поширених послуг, затребуваних інвестиційним товариством та ін.

Висновки. Таким чином, формування і реалізація регіональної інвестиційної політики є комплексним багатоступеневим завданням, кожен з етапів якого вимагає окремого опрацювання та постійної адаптації до умов функціонування соціально-економічної системи для забезпечення сталого економічного розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. 44-й Всесвітній економічний форум у Давосі. Регіональна політика. Офіційний веб-сайт журналу «Зовнішні справи». URL: <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/vidbuvsja-44-i-vsvesvitnii-ekonomichniiforum-u-davosi>.
2. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2008. 528 с.
3. Данилишин Б., Веклич О. Україна в міжнародних рейтингах устойчивого розвитку. Економіка України. 2008. № 7. С. 13-23.
4. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія / за ред. З.С. Варналія. К. : Вид-во “Знання України”, 2005. 498 с.
5. Коляденко С.В. Інвестиційна політика як складовий елемент розвитку сільськогосподарського машинобудування. Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал. 2012. № 9 травень. С. 8-10
6. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е. М. Лібанової, акад. НАН України М. А. Хвесика. К.: ДУ ІСПСР НАН України, 2014. 776 с.
7. Трегобчук В. М. Концепція сталого розвитку для України. Вісник Національної академії наук України : загальнонаук. та громадсько-політичний журнал, 2002. № 2. Режим доступу: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/All/herald/2002-02/7.htm>.

References

1. Ofitsijnyj veb-sajt zhurnalu “Zovnishni spravy” [Official website of the Foreign Affairs magazine]. (n.d.). <http://www.uaforeignaffairs.com>. Retrieved from <http://www.uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/vidbuvsja-44-i-vsvesvitnii-ekonomichniiforum-u-davosi> [in Ukrainian].

2. Herasymchuk Z.V. (2008). Rehional'na polityka staloho rozvytku: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia [Regional Policy of Sustainable Development: Theory, Methodology, Practice: Monograph]. Luts'k: Nadstyr`ia [in Ukrainian].
3. Danylyshyn, B., & Veklych, O. (2008). . Ukrayna v mezhdunarodnykh rejtynhakh ustojchyvoho rozvytyia [Ukraine in the international ratings of sustainable development]. Ekonomyka Ukrainy – Economy of Ukrain, 7, 13 [in Ukrainian].
4. Varnaliia, Z.S. (2005). Rehiony Ukrainy: problemy ta priorityty sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku : monohrafiia [Regions of Ukraine: problems and priorities of socio-economic development: monograph]. Kyiv: View of “Knowledge of Ukrain” [in Ukrainian].
5. Koliadenko, S.V. (2012). Investytsijna polityka iak skladovyj element rozvytku sil'skohospodars'koho mashynobuduvannia [Investment policy as an integral part of the development of agricultural machinery]. Investytsii: praktyka ta dosvid. Naukovo-praktychnyj zhurnal – Investments: practice and experience. Scientific and practical journal, 9, 8-10 [in Ukrainian].
6. Libanova, E.M., & Khvesyka, M.A. (2014). Sotsial'no-ekonomichnyj potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta ii rehioniv: natsional'na dopovid [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: national report]. Kyiv .: DU IEPPS NAS of Ukraine [in Ukrainian].
7. Trehobchuk, V. M. (2002). Kontseptsiia staloho rozvytku dlia Ukrainy [Concept of sustainable development for Ukraine]. Visnyk Natsional'noi akademii nauk Ukrainy : zahal'nonauk. ta hromads'ko-politychnyj zhurnal – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine: general scientific and public-political journal, 2 [in Ukrainian].

ANNOTATION
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION: INVESTMENT COMPONENT

BALAKHONOVA Olesya,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics,
Management and Information Technologies,
Open International University of Human Development “Ukraine”
(Kyiv),

KLAUS Lagler,
Managing Director,
Targit GmbH Osterreich
(Wien, Austria),

PIDVALNA Oksana,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Agricultural Management,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the article the basic mechanisms of investment activation are considered and the necessity of forming a complex of measures for activating investment activity as a factor of ensuring the sustainable economic development of the region is considered. The article

provides an understanding of the concept of "sustainable economic development" and indicators of investment attractiveness of the region taking into account the world research methodologies. The tasks of the state investment policy and their implementation tools are described. The stages of research of investment attractiveness and graphic interpretation of the sustainable economic development formation of the region taking into account the investment component are presented. The list of priority measures aimed at improving the investment climate in the country for ensuring sustainable economic development of the regions is proposed.

Key words: sustainable economic development, investment activity, investment policy, competitive advantages, region.

Fig.: 1. Lit.: 7.

**АННОТАЦИЯ
УСТОЙЧИВОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА:
ИНВЕСТИЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ**

**БАЛАХОНОВА Олеся Васильевна,
доктор экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики, менеджмента и информационных технологий,
Открытый международный университет развития человека "Украина"
(г. Киев),**

**ЛАГЛЕР Клаус,
руководитель департамента бизнес-консультирования,
Targit GmbH Osterreich
(Вена, Австрия),**

**ПИДВАЛЬНА Оксана Григорьевна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье рассмотрены базовые механизмы активизации инвестиционной деятельности и определена необходимость формирования комплекса мер по активизации инвестиционной активности как фактора обеспечения устойчивого экономического развития региона. Приведены трактовка понятия "устойчивого экономического развития" и индикаторы инвестиционной привлекательности региона с учётом мировых методологий исследований. Отдельно выделены уровень конкурентоспособности региона как важный индикатор обнаружения привлекательности субъекта экономической деятельности для инвестирования, и исследованы его методологии в мировой практике. Охарактеризованы задачи государственной инвестиционной политики и инструменты их реализации. Представлены этапы исследования инвестиционной привлекательности региона и графическая интерпретация формирования устойчивого экономического развития

региона с учётом инвестиционной составляющей. Предложен перечень первоочередных мер по улучшению инвестиционного климата в стране для обеспечения устойчивого экономического развития регионов.

Ключевые слова: устойчивое экономическое развитие, инвестиционная активность, инвестиционная политика, конкурентные преимущества, регион.

Рис.: 1. Лит.: 7.

Відомості про авторів

БАЛАХОНОВА Олеся Василівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та інформаційних технологій, Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна” (м. Київ, e-mail: lbalachonova@gmail.com).

ЛАГЛЕР Клаус – керівник департаменту бізнес-консультування, Targit GmbH Osterreich (Відень, Австрія, e-mail: europe.snt@gmail.com)

ПІДВАЛЬНА Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, вул. e-mail: pog@vsau.vin.ua).

BALACHONOVA Olesya - Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Management and Information Technologies, Open International University of Human Development "Ukraine" (Kyiv, e-mail: lbalachonova@gmail.com).

KLAUS Lagler, Managing Director, Targit GmbH Osterreich (Wien, Austria, e-mail: europe.snt@gmail.com).

PIDVALNA Oksana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Agricultural Management, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia, e-mail: pog@vsau.vin.ua)

БАЛАХОНОВА Олеся Васильевна - доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики, менеджмента и информационных, Открытый международный университет развития человека “Украина” (г. Киев, e-mail: lbalachonova@gmail.com).

ЛАГЛЕР Клаус – руководитель департамента бизнес-консультирования, Targit GmbH Osterreich (Вена, Австрия, e-mail: europe.snt@gmail.com).

ПІДВАЛЬНА Оксана Григорьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: pog@vsau.vin.ua).

